

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Oslo, 03. mars 2014

Deres ref.: 14/448–
Vår ref.: AL

Høringssvar fra Unge funksjonshemmede:

Forslag til enkelte tilpasninger i deler av folketrygdens regelverk som følge av innføring av ny uføretrygd.

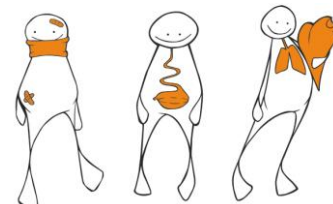
Unge funksjonshemmede er en paraplyorganisasjon for organisasjoner av, med og for unge med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer. Organisasjonen representerer 32 medlemsorganisasjoner som samlet har over 25 000 medlemmer. Unge funksjonshemmedes overordnede mål er full deltakelse og likestilling for funksjonshemmet ungdom.

Vi viser til høringsbrev av 31. januar 2013, og takker for invitasjonen til å komme med innspill.

Det er et mål i velferdssamfunnet at vi skal sikre gode levekår for de som ikke kan forsørge seg selv gjennom jobb. Unge funksjonshemmedes undersøkelse «Ung og Ufør» fra 2013 viser at trygdeytelser i mange tilfeller er så lave at de ikke er tilstrekkelig til normalt forbruk. Mange unge uføre er i en svært vanskelig økonomisk situasjon med lav inntekt og ofte høye ekstrautgifter knyttet til kronisk sykdom eller funksjonshemming. Dette gir et dårlig grunnlag for å etablere seg i boligmarkedet, å stifte familie og delta på fritidsarenaer. Det økonomiske gapet mellom uføre og befolkningen øker også med alderen. Unge funksjonshemmede synes denne utviklingen er bekymringsverdig. Det er nødvendig at den nye uføretrygden sikrer også unge uføre en inntekt som gir mulighet for normalt forbruk og likeverdig deltagelse i samfunnet.

Arbeidslinja står sterkt i det norske samfunnet. Identiteten som arbeidstaker er sterkt i vårt moderne samfunn. Det skal lønne seg å jobbe, og lønnet arbeid skal være førstevalget. Når man ikke kan jobbe, mister man ikke bare lønnsinntekt. For mange er arbeid også en inngangsport til deltakelse i samfunnet, til sosialt fellesskap og muligheten til å få brukt og utvikle seg selv. Unge funksjonshemmede støtter intensjonen at det skal bli enklere å kombinere arbeid og trygd i den nye ordningen. Det er positivt for unge uføre at det blir enklere å gjøre «karriere» i en deltidsstilling ved å bruke restarbeidsevne.

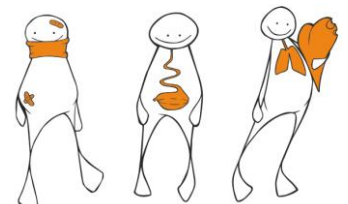
Da forslaget ble sendt ut på høring, uttrykte statsråden at de foreslåtte endringene ville bidra til forenkling for brukere og saksbehandlere. Unge funksjonshemmede setter pris på at det legges vekt på dette målet. Så lenge ung ufør-tillegget ikke er på et nivå som gjør supplerende ordninger overflødige, ivaretas intensjonen for brukernes del likevel bare dersom de mange tekniske endringene ikke gjør det vanskeligere å få for eksempel bostøtte.



Under følger våre synspunkter og overordnede merknader til departementets forslag til tilpasninger i deler av folketrygdens regelverk som følge av ny uføretrygd, deretter kommentarer til enkeltheter i forslaget.

Unge funksjonshemmedes synspunkter og overordnede merknader

- Tillegget for unge uføre bør få et betydelig løft, slik at man sikres en inntekt som gir rom for et normalt forbruk uten å være avhengig av supplerende stønader.
- Kravet til uføregrad for unge uføre må settes til 40 prosent, som er samme nivå som for de som kommer fra arbeidsavklaringspenger.
- Den utilsiktede innskjerpingen i inngangsvilkårene for ung ufør-tillegget må falle bort slik at man som tidligere også kan fremme krav etter fylte 36 år. Unge funksjonshemmede er glad for at departementet selv påpeker dette i høringsnotatet.
- Det er behov for et enkelt og forutsigbart system for rapportering av inntekt ved siden av uføretrygden.
- Inntektsgrensen for hva man kan tjene ved siden av uføretrygd må settes ut fra lønnsnivået på den stillingen man innehar. Departementets forslag til at kun lønnsvekst på minst 10 prosent skal medføre ny fastsettelse av inntekt før uføretrygd (IFU), vil være uheldig for mange. Dagens mulighet for å sette IFU til den inntekten man ville hatt hvis man ikke var ufør, må videreføres.
- Det er uheldig at fribeløpsgrensen reduseres til 0,4 G i den nye ordningen. Unge funksjonshemmede mener beløpsgrensen fortsatt bør være 1G. Dette gir insentiver til arbeid, og gir en mulighet for personer med vanskelig økonomi til å jobbe (mer) i perioder der helsen tillater det.
- Ingen må bli økonomisk skadelidende som følge av den nye trygdeordningen. Det er derfor helt nødvendig å samkjøre den nye ordningen med eksisterende støtteordninger. Inntektsgrensen på blant annet bostøtten må justeres etter nye regler slik at ingen mister adgang til viktige stønader.
- Det behovsprøvde barnetillegget må videreføres på dagens nivå.
- Unge funksjonshemmede mener at alle med uførepensjon skal garanteres at ikke nettoinntekten reduseres etter omregning til uføretrygd.
- Det er urimelig om NAV kan kreve tilbakebetalt pensjon som mottageren har mottatt i aktsom god tro.



Vilkår for særskilt minstenivå for unge uføre

Unge uføre er i en sårbar og fastlåst økonomisk situasjon, og de har mange utgifter som mer etablerte voksne ikke har. Ung uføre-tillegget skal kompensere for at man i ung alder ikke har tjent opp tilstrekkelig til å ha krav på et visst nivå på uføretrygden. Likevel kommer unge som aldri har vært i 100 prosent arbeid dårlig ut inntektsmessig. Minstenivået for personer som har rett til minsteytelse som ung ufør må heves til 5,5 G.

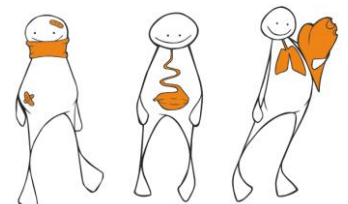
Unge uføre er i en særstilling når det gjelder beregning av uføretrygd og inntektsgrense for hva de kan tjene ved siden av trygden. Det er derfor viktig å heve denne inntektsgrensen ytterligere. Det er det uheldig at fribeløpsgrensen reduseres til 0,4 G i den nye ordningen. Unge funksjonshemmede mener beløpsgrensen fortsatt bør være 1 G selv med de øvrige endringene som følger med reformen. Dette gir insentiver til arbeid, og gir en mulighet for personer med vanskelig økonomi til å spe på trygden i perioder der helsen tillater det uten å måtte forholde seg til avkortning. Et komplisert rapporteringssystem og svak informasjon fra NAV gir ikke insentiver til å forsøke å utnytte eventuell restarbeidsevne.

Det er svært viktig at inngangsvilkårene for ung ufør-tillegget i endringsloven endres slik at man som i dag også kan fremme krav om ung ufør etter fylte 36 år. I dagens regelverk kan man fremsette krav om ung uføre (så lenge du ikke har jobbet mer en 50 prosent) etter fylte 36 år.

- Tillegget for unge uføre bør få et betydelig løft slik at man sikres en inntekt som gir rom for et normalt forbruk uten å være avhengig av supplerende stønader. Unge funksjonshemmede mener at minsteytelsen som ung ufør settes til minst 5,5 G.
- Så lenge minsteytelsene er på et såpass lavt nivå som departementet legger opp til, støtter Unge funksjonshemmede differensiering etter sivilstand.
- Unge funksjonshemmede mener fribeløpsgrensen fortsatt bør være 1G. Dette gir insentiver til arbeid, og gir en mulighet for personer med vanskelig økonomi til å spe på trygden i perioder der helsen tillater det.
- Unge funksjonshemmede er glad for at departementet skal justere endringsloven slik at utilsiktet innskjerping i inngangsvilkårene med aldergrense på 36 år fjernes.

Enklere rapporteringssystemer og bedre informasjon

Regelverket legger et stort ansvar på mottakeren av uføretrygd. I løpet av en yrkeskarriere kan lønnsnivået til en arbeidstaker som er delvis ufør endre seg. Man får lønnsjusteringer som følge av lønnsoppgjør, og som følge av karriereutvikling. I tillegg til lønnsinntekten vil mange av de goder man mottar, som man ofte ikke tenker på som «lønn», for eksempel mobiltelefon, internett, hjemmekontor, kjøregodtgjørelse og annet regnes som pensjonsgivende inntekt. Dette må man også passe på å innberette.



I forbindelse med vår utredning «Ung og ufør - levekår for unge uføre» fra 2013 kom det frem at det for mange var problematisk å få oversikt over hva som ble regnet som pensjonsgivende inntekt. Mange ungeopplevde det problematisk å ha oversikt over rapporteringsverdig inntekt til NAV. Flere frykter en etterkontroll fra NAV som ved feil kan resultere i at en får et tilbakebetalingskrav, fordi man urettmessig har mottatt for mye trygd.

- Det er viktig at man får på plass et enkelt rapporteringssystem som skaper forutsigbarhet for de som kombinerer uføretrygd og lønnsinntekt.
- Det er urimelig om NAV kan kreve tilbakebetalt pensjon som mottageren har mottatt i aktsom god tro.

Lavere inntektsøkningen for å kunne få fastsatt ny IFU/IEU

Unge funksjonshemmede støtter intensjonen at det skal bli enklere å kombinere arbeid og trygd i den nye ordningen. Det er positivt for mange unge at det legges opp til at det kan være mulig å gjøre «karriere» i en deltidsstilling ved å bruke restarbeidsevne. Det er også bra at det er mulig å endre IFU/IEU etter at man har fått lønnsøkning i sin deltidsstilling, slik at inntektsøkningen bidrar til at uføretrygden blir satt høyere.

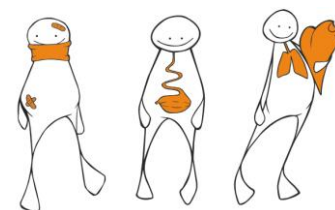
I likhet med Funksjonshemmedes fellesorganisasjon mener også Unge funksjonshemmede at krav om inntektsøkning på minst 10 prosent utover årlig regulering av grunnbeløpet, gir en alt for høy grense for å få justert uføretrygden. All reell lønnsvekst (utover regulering av G) må kunne medføre en endring av IFU/IEU.

Konsekvenser for andre ytelser og egenandeler: Bostøtten

Vi tror ingen ønsker å gå på uføretrygd fordi dette «lønner seg». Dessverre ser vi at konsekvensen for enkelte kan være at de ved å starte i lønnet arbeid reelt sett sitter igjen med mindre til eget forbruk. Endringer i inntekt og uføretrygd vil ha konsekvenser for andre ytelser man mottar fra det offentlige og nivået på egenandeler. For mange økonomisk behovsprøvde velferdsytelser utgjør brutto inntekt beregningsgrunnlaget for innvilgelse av ytelsen.

Økt bruttoinntekt (som følger av den nye uføretrygden der trygd beskattes som lønnsinntekt) kan innebære at slike ytelser kan falle bort helt eller delvis eller at den enkelte ilegges høyere egenbetaling. En del ytelser fra det offentlige er behovsprøvde, så når inntekten øker, bortfaller ytelsen. Et viktig eksempel for mange unge er bostøtten. Det er derfor viktig at samordningen med økt brutto uføretrygd til unge uføre etter 2015 sees i sammenheng med reglene for bostøtten for unge uføre. Det må ikke skapes en situasjon der unge uføre blir økonomisk skadelidende.

Bostøtten utgjør et viktig bidrag for mange unge uføre med trang økonomi. Ofte er det ikke mulig å opprettholde et normalt forbruk som ung ufør, selv om en samtidig mottar bostøtte. Å miste rett til bostøtte vil forverre en allerede vanskelig økonomisk situasjon.



- Unge funksjonshemmede mener også at det er behov for å utbedre bostøtten slik at ikke terskeeffekter ved litt lønnsinntekt ved siden av trygd gjør at hele bostøtten faller bort. Det gir negative insentiver til å forsøke seg i arbeidslivet for mange unge uføre.
- Ingen må bli økonomisk skadelidende som følge av den nye trygdeordningen. Det er derfor helt nødvendig å samkjøre den nye ordningen med eksisterende støtteordninger. Inntektsgrensen på blant annet bostøtten må justeres etter nye regler slik at ingen mister adgang til viktige stønader.
- Det behovsprøvde barnetillegget må videreføres på dagens nivå.
- Unge funksjonshemmede mener at alle med uførepensjon skal garanteres at ikke nettoinntekten reduseres etter omregning til uføretrygd. Dette krever nødvendige omjusteringer på bostøtteordningen for at ikke unge uføre med høyere bruttoinntekt (som følger av ny uførereform) skal komme dårligere ut enn i dag.

Implementeringen krever god informasjon fra NAV

Unge funksjonshemmede har høye forventninger til regjeringens arbeid med den nye uføretrygden. Ved implementeringen er det avgjørende at NAV har en klar og informativ kommunikasjon om konsekvensene av omleggingen. Unge uføre er engstelige for at ny uføretrygd skal gi endrede trygdeutbetalinger. Alle må på en informativ måte få vite hva slags regelendringer som gjelder for den nye uføretrygden, og hva som gjøres for å kompensere ordninger som faller bort som en generell ordning for nye uføre.

Med hilsen

UNGE FUNKSJONSHEMMEDE

Sign.

Simen Brændhaugen
styreleder



Lars Rottem Krangnes
generalsekretær

